

A VÁLASZTÁS DRÁMÁJA

A magyar történelem egy-egy viharos korszaka már sokszor megihlette a drámaírókat. Különösen a politikai életben felmerülő választás mozzanata szolgálhat kitűnő alapul a konfliktusteremtéshez. Gobby Fehér Gyula színműve is, *A szabadság pillanata*, amelynek nemrég volt az ősbemutatója a Szabadkai Népszínházban, ilyen lehetőséget aknázott ki Buda város XIV. századeleji történetéből.

Budát két király, Anjou Károly és III. Vencel kívánja elfoglalni. A város lakosainak sorsa Peterman bíró szavai szerint már eleve meg van pecsételve: »Igaz beszéd. Látszik, hogy jól átgondolta, amit mond. Két kő közt őrlődünk és lassan pusztulunk a súrlódástól. Gyümölcsárus: Ha rákapaszkodunk is az egyik kőre, azért a másik csak odadörzsöl bennünket.« Ebből a látszólag kiútalan helyzetből keres szabadulást, megoldást a drámaíró. Az önállóság, a függetlenség elérését választja eszményképül és ezzel fogalmazza meg a mai emberhez szóló üzenetét — az el nem kötelezettség eszméjét.

A kötöttség ellen a főhős, Márton kereskedő harcol, aki a két út közül a harmadikat választja, a függetlenség kivívására buzdítja a polgárokat. Így a szabadság eszméjének lesz politikai szószéke a dráma, magánviselve az expresszionizmus jegyeit. Habár az expresszionista drámákkal ellentétben itt konkrét időben és térben játszódik a cselekmény, mégis *A szabadság pillanata* hősei magukon viselik a stílusirány jellegzetességeit. Itt a hangsúly nem a szereplők árnyalt jellemábrázolásán van, hanem azon, hogy mit szimbolizálnak. Életre keltésük nehézsége is ebből adódik. Habár Márton a központi figura, körülötte mégsem teremődnek vérbeli drámai szituációk, amelyekben jelleme sokoldalúan megmutatkozna. Konfliktusai — a családi és a közéleti élet között vagy a tűszok feláldozása esetében — csak jelzettek, hatósugarai nem eléggé erősek. Így a darab kevés megkapó dialógusokra épült jelenet hordozója, inkább kis monológokra bomlik, egy-egy álláspont, egy-egy elv szócsöve. A szereplők is ezeket fejtik ki, bizonyítják igazukat a mű folyamán. Ilyen szempontból a legnehezebb feladat Márton alakítására, Salamon Sándorra hárult. A szónoki szerepkörben igyekezett minél természetesebben játszani és főként a szövegértelmezésre összpontosítani figyelmét. Ha ezt a törekvést még elmélyültebben dolgozná ki, és amennyiben jobban ügyel az értelmező dikcióra, valamint mozgása is felszabadultabbá, természetesebbé válik, akkor bizonyára árnyaltabban fejezheti majd ki az író mondanivalóját.

A több jelentősebb mellékszereplő közül kitűnt Korica Miklós határozott ívelésű, céltudatos hódító királya, akinek szövegmondása messze kimagaslott. Általánosságban itt jegyezhető meg, hogy színészeink beszédkultúrájára nagyobb figyelmet kellene fordítani. Korica Miklós egyénített játéka — teljes összhangban Pataki László ravasz és higgadt érsekének kitűnő alakjával — a bemutató kevés magával ragadó jelenetei közé tartozott. Ide sorolható a kolostori kül-

dött, az érseki titkár és a kanonok komikus veszekedése is, amely nagyszerű helyzetképet adott az egyházi erők megosztottságáról és hatalmi törekvéseiről. Kiemelkedett a részlet a jó dramaturgiai felépítettség eredményeként és a kiváló színészi játék jóvoltából is. Elsősorban Szabó István remekelt karikírozó gesztusaival, de helyt álltak partnerei Czehe Gusztáv és Barácius Zoltán is. Árok Ferenc Szemétgrófja egy külön kis világot képviselő cinikus embert varázsolt elénk plasztikusan. Szél Péter elsősorban határozottságával és harmonikus összjátékával tűnt ki. Hitelesen formálta meg szerepét Albert János és Versegi József is.

A jelentősebb női szerepet, Mártonnét Albert Mária személyesítette meg. Ezúttal különösen megnyilvánult, hogy nem törekedik megtalálni a figurát leg-hívebben kifejező játék- és beszédstílust. Jól bevált, hatásos eszközökkel él, így hanghordozása színtelenné, testtartása merevvé válik. Balázs Piri Zoltán hagyta magát sodortatni a jelszavakkal. Ami nála természetellenesnek hatott, az a pápai követ, Sebestyén Tibor esetében karikírozássá növekedett, természetesen ehhez lehetőséget adott szerepköre is. Jellegzetes típust formált meg találó eszközökkel Sánta Anna a csirkekofa és Godányi Zoltán a zsoldosvezér alakítója. Medve Sándor sóárusként népies beszédmodort és darabos mozgást erőltetett magára, míg Vaclavként gördülékenyebben játszott.

Virág Mihály rendező úgy állította színpadra a művet, hogy lemeztelenítette a tárgyi valóságot, jellemvázakat adott reflektorfények és színek hangulati affektusaival. Elképzelését következetesen végigvezette ügyelve a képek kompozíciójára, a több síkon való játékra és nem utolsósorban a történelmi drámák mozgalmas harci jeleneteire.

Az előadás határfokát az érdekes színekompозициójú és zsákanyagból készült jelmezek emelték — Ana Atanacković munkája —, és ezzel összhangban Hupkó István monumentális díszletei barna patinájukkal mintegy nyugodt, méltóságteljes háttérrel festettek a színdús mozgalmas színeképekhez.

Az idei, immár második ösbemutató reméljük elmélyítette a szerzők és rendezők kapcsolatát. A tapasztalatok bizonyára értékesek, és tanulságok levonása után további, még gyümölcsözőbb együttműködésre számíthat a közönség és várhatja ennek eredményeit.

